

Из перспективе теорије цивилизација, Србија се налази на додиру различитих цивилизацијских простора. Због тога она не би требало да буде тврђава једне цивилизације против друге, већ мост који повезује различите цивилизације, каже у интервјуу за Спутник, један од најпознатијих кинеских политичких теоретичара, Жанг Вејвеј.

„Управо је улога моста много вреднија и кориснија од улоге границе или линије раздвајања. Зато мислим да је идеја Форума „Хоризонти“ који се одржава у Београду веома занимљива. Он може постати место сусрета Истока и Запада, Севера и Југа. По мом мишљењу, управо је то прави пут за Србију – да буде мост између различитих светова, а не део нових подела“, каже професор Жанг у интервјуу за Спутњик.

Вејвеј је један од најпознатијих кинеских политичких теоретичара. Ширу међународну препознатљивост стекао је као заговорник концепта „цивилизацијске државе“, према

којем Кина није само национална држава већ посебна цивилизација са вишемиленијумским континуитетом, сопственим политичким моделом и културним идентитетом. Са њим смо разговарали на конференцији Хорајзон форума за одрживост и повезивање, у организацији Центра за међународне односе и одрживи развој, који води бивши шеф српске дипломатије Вук Јеремић и Привредне коморе Србије.

Шта тачно подразумева концепт „цивилизацијске државе“? Да ли га видите као алтернативу или конкуренцију традиционалном моделу националне државе?

Данас и Русија, Индија, Иран, Турска и друге земље све чешће себе дефинишу као цивилизацијске државе. То је важно јер представља одбацивање униполарног модела света

Када сам почео да проучавам концепт цивилизацијске државе, сматрао сам да је Кина његов најпотпунији пример. Под тим подразумевам спој најдуже непрекинуте цивилизације на свету са изузетно великом модерном државом, огромним бројем становника, великом територијом, дугом традицијом и богатом културом. Кина поседује јединствен језик, јединствен политички систем, посебно друштво и специфичан економски модел. То је моја дефиниција цивилизацијске државе.

Данас и Русија, Индија, Иран, Турска и друге земље све чешће себе дефинишу као цивилизацијске државе. То је важно јер представља одбацивање униполарног модела света. Према западном схватању, универзални модел заснован је на једној цивилизацији – западној цивилизацији. Ми кажемо да свет није једноцивилизацијски већ мултицивилизацијски. Зато говоримо о преласку са моноцивилизацијског на мултицивилизацијски свет.

Сматрам да ће цивилизацијске државе имати кључну улогу у будућности, јер оне нису само националне државе. Оне представљају и посебне цивилизације са вековним традицијама. Због тога имају дубоко историјско искуство, снажан културни идентитет и способност да се међусобно боље разумеју.

Како оцењујете улогу Кине и Русије у заштити интереса земаља Глобалног југа од

притисака великих западних сила? Да ли растућа сарадња Москве и Пекинга представља најважније стратешко партнерство 21. века?

Сматрам да је кинеско-руско стратешко партнерство од огромног значаја за светски мир и развој. Земље Глобалног југа управо у Кини и Русији виде актере који могу да допринесу стварању уравнотеженијег међународног поретка.

Кина је јасно подржала право иранског народа да штити свој суверенитет и територијални интегритет

Ако погледате начин на који западни медији извештавају о рату између Ирана и Израела, често ћете чути тврдње да иза Ирана стоје Кина и Русија. То је њихова интерпретација. Међутим, Кина и Русија су више пута истицале да таква тврдња није тачна. Ипак, свима је јасно да у међународној политици постоји сукоб између униполарности и мултиполарности. Кина и Русија отворено подржавају мултиполарни свет.

Кина је јасно подржала право иранског народа да штити свој суверенитет и територијални интегритет. Поред тога, Кина и Иран имају снажне економске везе. Кина је један од највећих купаца иранске нафте и један од најважнијих трговинских партнера Ирана.

Као што сам већ рекао, земље БРИКС-а данас заједно стварају око 41 одсто светског бруто домаћег производа, док земље Г7 учествују са око 28 процената. Однос снага у свету већ се значајно променио.

Колико је реално да БРИКС током наредне деценије постане утицајнији од Г7 у глобалној економији и финансијском систему?

Верујем да би током наредних десет година земље БРИКС-а требало још интензивније

да сарађују

Верујем да би током наредних десет година земље БРИКС-а требало још интензивније да сарађују. Кина, Русија, Бразил, Јужна Африка, Индија, а сада и нове чланице попут Индонезије, требало би да раде на томе да механизми БРИКС-а функционишу ефикасније и координисаније.

Други важан задатак јесте проширивање области сарадње. Поменули сте финансије, што је свакако једна од кључних тема. Ту спадају идеје о могућој заједничкој валути БРИКС-а, алтернативним системима плаћања и другим финансијским инструментима. Истовремено се отварају и нове области сарадње, укључујући вештачку интелигенцију и напредне технологије.

Незападни свет има огроман потенцијал за међусобну сарадњу. Довољан пример је кинеска иницијатива „Појас и пут“, у којој учествује више од 150 држава, углавном из земаља Глобалног југа. Она представља нови облик глобализације заснован на принципима заједничког договарања, заједничког доприноса и заједничке користи.

Основни принципи су суверена једнакост држава, поштовање територијалног интегритета и немешање у унутрашње послове других земаља. Управо такви принципи, по мом мишљењу, мењају савремени свет.

Западни медији често говоре о „кинеској претњи“, иако Кина није водила војне интервенције широм света на начин на који су то чиниле поједине западне силе. Како објашњавате тај парадокс?

Мислим да је прича о „кинеској претњи“ потпуно конструисана. Кина током последње четири деценије није испалила ниједан метак изван својих граница. У исто време, Сједињене Државе су водиле рат за ратом широм света. Ипак, управо Америка говори о Кини као о претњи.

Прави разлог је то што је Кина постала успешна. Од 2014. године Кина је, према

паритету куповне моћи, највећа економија на свету. Поред тога, Кина остварује велики напредак у областима вештачке интелигенције и нових технологија. Управо тај успон многи на Западу доживљавају као претњу.

Јутрос сам, на пример, доручковао са председником Србије Александром Вучићем. Разговарали смо о томе како се Србији често поручује да мора да бира између Кине, Русије и Европске уније. Рекао сам да је такав начин размишљања веома ограничен и погрешан.

Цивилизацијске државе имају много шири поглед на свет. Ми од Србије не тражимо да бира стране. Србија може да буде пријатељ и Европске уније и Сједињених Држава. Једино што тражимо јесте да се не угрожавају кључни интереси Кине. Због тога сматрам да су Кина и цивилизацијске државе генерално отвореније за сарадњу, док су Европска унија и Сједињене Државе често заробљене логиком блоковске поделе света.

Дакле, сама чињеница да Кина напредује доживљава се као претња. Међутим, како је рекао професор Џефри Сакс, кинески напредак, посебно у области одрживог развоја и зелених технологија, представља велику корист за човечанство.

Европска унија већ дуго говори о зеленој транзицији, али реализација заостаје за плановима. Много је разговора, али премало конкретних резултата. Кина је у међувремену остварила огроман напредак и практично спровела велики део зелене транзиције. Зато не видим зашто би кинески модел био претња. То је пре свега перцепција у главама оних који Кину посматрају као конкурента.

Да ли су санкције уведене Русији и технолошка ограничења наметнута Кини убрзали стварање алтернативног економског система изван западне контроле?

Несумњиво јесу. У Русију путујем веома често, два или три пута годишње. Када одете у руске супермаркете, видећете да су рафови пуни. Нема нештаице робе широке потрошње. То показује да Русија, све док нормално тргује са незападним земљама, пре свега са Кином, може да набави све што јој је потребно – од аутомобила до паметних телефона и других производа.

Западне земље чине свега око 12 процената светске популације. У земљама БРИКС-а живи готово половина светског становништва

Запад више није једини центар светске економије. Западне земље чине свега око 12 процената светске популације. Незападни свет обухвата више од 80 процената човечанства, док у земљама БРИКС-а живи готово половина светског становништва.

Поред тога, економска снага БРИКС-а већ је веома велика. Зато Запад мора да прихвати чињеницу да се свет променио. Више није реч о свету у којем мањина одређује правила за већину.

Често говорите да је НАТО реликт Хладног рата. Да ли је украјинска криза потврдила вашу ранију оцену да је ширење НАТО-а на исток један од главних извора нестабилности у Европи?

Апсолутно. НАТО је производ Хладног рата. Његова основна филозофија била је да Америка остане у Европи, Русија изван Европе, а Немачка под контролом. То је концепт настао у потпуно другачијим историјским околностима и данас је превазиђен. Европска безбедност мора бити инклузивна. Више пута сам јавно говорио да су Русија и Западна Европа незаменљиви суседи. Географија се не може променити. Они ће заувек остати повезани једни са другима. Због тога сваки озбиљан и одржив европски безбедносни систем мора да узме у обзир и безбедносне интересе Русије. То је једноставна чињеница.

Сједињене Државе све више сматрају НАТО теретом

Сматрам да је ширење НАТО-а било погрешно. Оно није ојачало, већ је дугорочно ослабило Алијансу. Није случајно што Доналд Трамп стално говори европским чланицама НАТО-а да морају саме да сносе већи део трошкова и да повећају издвајања за одбрану на три или пет процената БДП-а.

Суштина је у томе да Сједињене Државе све више сматрају НАТО теретом. У идеалном случају, НАТО би као реликт прошлости постепено изгубио своју сврху и временом нестао. Такође не видим потребу за интервенцијама НАТО-а широм света. Земље Глобалног југа могу саме да решавају своје проблеме. Њима НАТО није потребан.

Може ли напредак Кине у области вештачке интелигенције и високих технологија да убрза крај америчке технолошке доминације? Које ће области бити пресудне за будући однос снага?

Већина људи данас сматра да је вештачка интелигенција најважније поље глобалне технолошке конкуренције. У великој мери то је тачно, јер вештачка интелигенција може да унапреди готово све области развоја. Међутим, кинески и амерички приступ вештачкој интелигенцији значајно се разликују.

Кина се залаже за отворени модел развоја. Као социјалистичка земља, сматрамо да вештачка интелигенција мора да буде усмерена на потребе људи. Када говоримо о отвореном коду, мислимо на то да чак и најмање заједнице и села треба да имају приступ тим технологијама. Вештачка интелигенција мора бити доступна обичним људима.

Амерички приступ је другачији. У Силицијумској долини неколико великих компанија контролише највећи део развоја и настоји да задржи монопол над технологијама. Њихов модел је комерцијално оријентисан, усмерен на најпрофитабилније клијенте и у великој мери повезан са војним сектором. Дакле, постоје два различита приступа.

Кључно питање биће како осигурати да вештачка интелигенција служи људима, а не да контролише људе

Наравно да између Кине и Сједињених Држава постоји конкуренција. Обе земље су међу светским лидерима у области вештачке интелигенције. Али ја то посматрам као маратон, а не као спринт.

У неким областима Кина је испред, у другим областима Америка има предност. Због тога нема разлога за панику. Такмичење ће се наставити.

Верујем да ће у једном тренутку обе стране морати да седну за преговарачки сто и разговарају о правилима развоја вештачке интелигенције. Кључно питање биће како осигурати да вештачка интелигенција служи људима, а не да контролише људе.

По кинеском схватању, вештачка интелигенција никада не сме да завлада човеком. У том смислу, будући преговори о АИ могли би да подсећају на некадашње преговоре о нуклеарном разоружању.

Када говорите о цивилизацијским државама, углавном поминете Кину, Русију, Индију, Иран и Турску. Зашто међу њима нема земаља Јужне Америке?

То је занимљиво питање. Мислим да би због историјских околности земљама Јужне Америке било теже да постану појединачне цивилизацијске државе. Међутим, можда би могле да развију концепт цивилизацијске заједнице. То би могао бити занимљив правац развоја. Економски развој захтева одређену величину тржишта и регионалну интеграцију. Да би интеграција била успешна, потребан је заједнички идентитет и заједнички циљ. Ако људи верују да припадају истој цивилизацији и да заједно граде заједничку будућност, онда то може постати снажан покретач развоја.

(Спутњик)